

І. М. Сопілко,
кандидат юридичних наук, доцент,
директор Юридичного інституту
Національного авіаційного університету,

М. М. Великанова,
кандидат юридичних наук

**ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ ДО ДНЯ НАУКИ
«РОЗВИТОК ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ, ПРАВОТВОРЧОСТІ ТА
ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ В ПЕРІОД НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ»
(12 ТРАВНЯ 2011 р., м. Київ)**

Із здобуттям незалежності перед Україною постало питання про налагодження стійкого, стабільного людського розвитку, створення і використання прогресивних технологій, реалізацію інвестиційних програм.

У науці домінує думка, що сучасна цивілізація тримається на трьох "китах" – освіта, наука, культура. Світовий досвід переконує, що там, де глибоко усвідомлюють значення і роль цих трьох чинників для суспільного розвитку і приділяють їм належну увагу, країна долучається до числа держав із високорозвинутою економікою. Не тільки розвиток ринку зумовлює перехід цих країн у групу високорозвинутих, а й розвиток освіти, науки, культури.

Одним із основних напрямів духовної творчості народу є наукова діяльність. Розвиток науки й техніки є визначальним фактором прогресу суспільства, підвищення добробуту його членів, їхнього духовного та інтелектуального зростання. Цим зумовлена необхідність пріоритетної державної підтримки розвитку науки як джерела економічного зростання та невід'ємної складової національної культури й освіти, створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у сфері наукової та науково-технічної діяльності, цілеспрямованої політики в забезпеченні використання досягнень вітчизняної та світової науки й техніки для задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб.

Не зважаючи на значний науково-технічний потенціал, успадкований Україною від СРСР, вагомий досягнення у сфері суднобудування, необхідний науково-технічний потенціал для створення авіакосмічної техніки, інноваційні процеси в Україні не набули достатніх масштабів і не стали суттєвим фактором зростання валового внутрішнього продукту, а науково-технічний потенціал України практично виключений з економічного процесу держави.

Основними недоліками у формуванні національної інноваційної системи, крім інших, є невідповідність корпоративної структури, яка формується в Україні, вимогам інноваційного розвитку та повільне формування сучасного і масштабного ринку інноваційної продукції, інфраструктури інноваційної діяльності. Подолання цих недоліків може сприяти удосконаленню правового регулювання науково-технічної діяльності.

Пріоритетним завданням Української держави в умовах незалежності є створення найсприятливіших правових умов для наукової діяльності, забезпечення доступності результатів цієї діяльності всьому суспільству.

Важливе значення у регулюванні наукової сфери має правотворча та правозастосовна діяльність держави. Адже, як відзначається науковцями, без ефективної державної підтримки галузевої, академічної та вузівської науки Україна зазнає суттєвих втрат у низці важливих напрямків розвитку суспільства. Основні завдання, які постають перед державою – це визначення організаційно-правових форм розвитку науки, цілей та механізму суспільних перетворень у сфері науки.

Сфера науки відноситься до високоорганізованих систем. А тому держава має застосовувати комплексні підходи до врегулювання відносин у сфері наукової діяльності з метою стимулювання розвитку наукових досліджень та впровадження їх результатів.

Проблемам розвитку юридичної науки, правотворчості та правозастосування і були присвячені доповіді учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції до Дня науки «Розвиток юридичної науки, правотворчості та правозастосування в період незалежності України», організаторами якої виступили Юридичний інститут Національного авіаційного університету, Інститут законодавства Верховної Ради

України, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва Національної академії правових наук України.

Робота конференції здійснювалася у формі урочистого пленарного засідання та наукових секцій. Із привітаннями учасникам конференції виступили: проректор з наукової роботи Національного авіаційного університету, доктор технічних наук, професор В. П. Харченко, директор Інституту законодавства Верховної Ради України, доктор юридичних наук, професор член-кореспондент Національної академії наук України, академік Національної академії правових наук України О. Л. Копиленко, директор Інституту міжнародної організації цивільної авіації (ІСАО), заслужений працівник вищої школи України, координатор впровадження стандартів ІСАО, професор Національного авіаційного університету Г. А. Суслова, заступник директора з наукової роботи Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, доцент М. К. Галянтич, доктор юридичних наук, професор кафедри теорії держави і права Національної академії внутрішніх справ О. Д. Тихомиров, доктор філософії, професор кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету І. Д. Дьячук, ректор Поліцейської фінансово-правової академії, доктор юридичних наук, професор І. Г. Богатирьов, доктор юридичних наук, професор, начальник кафедри теорії держави і права Національної академії внутрішніх справ С. Д. Гусарев.

Від імені студентської молоді Юридичного інституту з побажаннями подальших наукових звершень прозвучали вітання Голови студентського наукового товариства А. Кочневої та Голови студентської Ради Е. Анцут.

У ході пленарного засідання проректор з наукової роботи Національного авіаційного університету В. П. Харченко та директор Юридичного інституту І. М. Сопілко нагородили подяками студентів за активну участь у науково-дослідній роботі та професорсько-викладацький склад Інституту за активну роботу з керівництва науково-дослідною роботою студентів.

Актуальні та важливі проблеми державотворення були оприлюднені у наукових доповідях викладачів та гостей Юридичного інституту, які викликали жвавий інтерес не лише серед науковців, а й у студентів.

У роботі Всеукраїнської науково-практичної конференції до Дня науки «Розвиток юридичної

науки, правотворчості та правозастосування в період незалежності України» взяли участь 165 науковців, практичних працівників та студентів. Серед учасників конференції були представники із 4-х регіонів України: Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської та Чернівецької області.

Загалом, на конференції було представлено 14 навчальних закладів та наукових установ.

Після урочистого засідання учасники конференції продовжили свою роботу в шести наукових секціях:

1) Історико-теоретичні аспекти українського державотворення (голова – професор І. Л. Бородин);

2) Конституційний вимір адміністративної реформи (голова – професор В. К. Колпаков);

3) Сучасний розвиток кримінального судочинства України та пріоритетні напрями його вдосконалення (голова – доцент О. І. Мотлях);

4) Приватно-правові аспекти реалізації прав людини в суверенній Україні (голова – доцент С. В. Вишновецька);

5) Розвиток повітряного, космічного та екологічного права України в період державної незалежності (голова – доцент В. В. Назаров);

6) Модернізація господарського законодавства на стадії формування ринкової економіки (голова – професор Л. А. Жук).

Учасники конференції дійшли до розуміння того, що в умовах розбудови незалежної української держави та входження її в міжнародну спільноту виникає ціла низка нагальних проблем, що мають бути розв'язані найближчим часом. Серед чи не найголовніших постає питання нової концепції правотворення, пересомислення засад, ролі та функцій держави в суспільстві. Останнім часом увага до проблем правотворення з боку науковців, практиків, студентів-юристів значно активізувалась: частіше стали проводитись міжнародні та всеукраїнські наукові конференції, круглі столи тощо. Метою участі в них, і перш за все студентів, є те, щоб підготувати, виступити і опублікувати проведені дослідження проблем, своїми висновками та пропозиціями сприяти удосконаленню та покращенню діяльності державного апарату, правової системи, оволодінню знаннями державно-правового характеру, підвищенню правової культури і поведінки студентів, якості їхньої професійної підготовки; навчитись здійснювати аналіз, формулювати висновки, тобто сформулювати інтелектуальну творчу особистість — юриста вищої кваліфікації. В цьому і полягає практичне значення цих заходів.

На думку учасників конференції подальше становлення демократичної правової держави з соціально орієнтованою економікою вимагає гармонізації відносин між державою і населенням, усіма інститутами громадянського суспільства, відновлення престижу органів, які здійснюють державне управління. Нагальним є проведення реформування регіонального рівня, включаючи запровадження механізмів делегування функцій і повноважень на нижчі рівні управлінської ієрархії.

Для успішного здійснення реформи системи державного управління неодмінно має бути змінений механізм правозастосовчої діяльності органів виконавчої влади, з тим, щоб їх діяльність і діяльність посадових осіб була, зрештою, підпорядкована завданням неухильного забезпечення прав і свобод людини і громадянина. Такий підхід потребує принципових змін у поглядах на сутність та організацію правозастосовчої діяльності органів виконавчої влади, зокрема спрямування її на створення належних умов для повноцінної реалізації громадянами належних їм прав і свобод, надання цими органами різноманітних управлінських послуг населенню.

Для досягнення цієї мети треба повніше використовувати величезний творчий політико-правовий потенціал Конституції України, оскільки в ній закріплені усі необхідні для правового забезпечення нової правозастосовчої діяльності органів виконавчої влади принципи: верховенства права, законності, рівності усіх перед законом, пріоритету закону в правовому регулюванні діяльності органів виконавчої влади, їх посадових осіб. Тільки за умови їх запровадження досягатиметься незворотність, послідовність та реальні перспективи проведення адміністративної реформи в Україні.

Також відзначалося, що у системі заходів, спрямованих на протидію і запобігання злочинам, важливе місце належить нормам кримінального права України. Недостатність в юридичній науці теоретичних і прикладних розробок цього напрямку обмежує можливість удосконалення кримінального законодавства, що впливає на ефективність правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю.

Проблемні питання постають і в кримінально-процесуальному праві України. Саме через його багатогранність вирішуються питання щодо наявності події злочину, винності осіб, які вчинили злочин, їх кримінальної відповідальності, покарання та запобігання вчиненню злочинів у майбутньому. У зв'язку з цим, важливе

значення, приділяється ефективним формам кримінального процесу, які б, з одного боку, забезпечували встановлення істини у кожній кримінальній справі, а з іншого – захищали б права та законні інтереси учасників кримінально-процесуальної діяльності. А тому, ряд цих та інших проблемних аспектів потребують на належному рівні теоретичної оцінки та правових механізмів їх вирішення на практиці.

Учасниками зверталася увага на те, що Україна вже понад 20 років формує свою державність, а тому сучасне бачення проблем і напрямків державотворення неможливо втілити без проведення публічної дискусії стосовно актуальних питань розвитку приватного права.

Визнання і підтримка свободи особи, якій надається можливість вільно та на власний розсуд визначити свої взаємовідносини з іншими суб'єктами шляхом укладення правочинів, гарантується і забезпечується можливістю судового захисту цивільних прав та інтересів. Проведення судової реформи, яка є нагальним питанням правового сьогодення, повинно бути спрямоване виключно на забезпечення прав та свобод людини, в тому числі і як учасника приватно-правових цивільних правовідносин.

Отже, ефективність функціонування приватно-правових механізмів є неминучим наслідком вільного економічного розвитку у формуванні громадянського правового суспільства, яке базується на засадах приватної власності та надійного її захисту.

Учасниками конференції підкреслювалося, що такі правові явища, як «повітряне право», «скологічне право» (та його синоніми «право довкілля», «право охорони навколишнього природного середовища») та «міжнародне космічне право» є складними правовими утвореннями, виникнення, існування та розвиток яких зумовлене складністю і об'ємністю відносин, характеризуються своїми закономірностями та тенденціями розвитку і не є сталими, закріпленими утвореннями.

Як невід'ємна складова наукового потенціалу країни правові дослідження використання авіацією повітряного простору, космічного простору та вплив такого використання на стан довкілля зумовлюють встановлення науково обґрунтованих правил поведінки з зазначеними природними утвореннями, що є загальним надбанням людства.

Тому розвиток повітряного, космічного та скологічного права України, їх узгодження з нормами міжнародного права та приведення законодавства України у відповідність із законодав-

ством Європейського Союзу є потенційно перспективними напрямками досліджень в цих сферах.

Відзначалося, що на сучасному етапі економіка України опинилася перед вирішальним вибором своєї спрямованості, а саме перед інтегруванням до Європейського Союзу. Тому актуальним видається питання щодо здійснення господарської діяльності, від якої залежить добробут держави на політичному, економічному та соціальному рівнях.

Прийняття Господарського Кодексу України та цілої низки нових нормативних актів потребує нового підходу до правового регулювання господарської діяльності, вивчення господарсь-

кого права та господарського законодавства. Крім того, у правому регулюванні у сфері господарювання та здійснення економічних відносин не вироблено чіткого нормативно-правового механізму, а тому наукові дослідження в сфері господарського законодавства потребують подальшої розробки молодими вченими, науковцями та практиками.

Результатом Всеукраїнської науково-практичної конференції до Дня науки «Розвиток юридичної науки, правотворчості та правозастосування в період незалежності України» стали сформульовані у ході наукової дискусії пропозиції щодо удосконалення правотворчої та правозастосовної діяльності держави у сфері науки.